

MŪSŲ LIETUVA

NR 18 (1344) XXVI. 1974 M. GEGUŽĖS—MAIO 2 D.
R. Juatindiba, 20- Caixa Postal 4421 - 01000 São Paulo, ESP

70 centavų
Tel. 273-0338

PASAULYJE

DIDYSIS SAVAITĖS IVYKIS

Portugalija

Po 40 su viršum metų, Portugalijos kariuomenė, vadovaujama generolo Antõnio Ribeiro de Spino-la, padarė galą Salazar'o įvestai diktatūrai. Nuvertė dr. Caetano valdžią ir tuo tarpu valdo kraštą generolų grupė. Ji žada jau gegužės gale perleisti visą valdžią ne karškiams piliečiams. Paleido iš kalėjimų visus politinius kalinius, panaikino laikraščiu, radijo ir TV cenzūrą, leido asikurti visoms partijoms, areštavo buvusi vyriausybės prezidentą ir min. pirmininką bei kitus diktatūros žymūnus, panaikino slaptąją politinę policiją, kurios žmonės labai nekentė. Kariuomenė turėjo tuos policininkus ginti nuo minios, kad jų vietoje neužmuštu.

Labai veiklūs kairieji. Pirmosiomis dienomis po diktatūros nuvertimo veikliausi, garbiausi pasirodė visokių atspalvių raudonieji, t.y. komunistai ir socialistai. Su jais jau ilgai tarėsi gen. Spinola, kaip ir kokią vyriausybę sudaryti. Tuo tarpu spauda nieko nėrašo apie dešiniuosius, ar krikščionis demokratų, tartum jų nebūtų.

Portugalų tauta, atrodo, diktatūros nuvertimą sutiko entuziastiškai, šokdama gatvėse, sveikindama kariškius, kaip išvaduotojus.

Smerkiamas Salazaras, tartum būt buvęs didžiausias nusikaltėlis. O juk turi būt dar gyvų daug portugalų, kurie gali atminti, iš kokio bankroto, tiek politinio, tiek ekonominio Salazaras ištraukė Portugaliją. Tai pripažino savo laiku ir potugalai ir užsienio valdžios bei spauda. Visa tai, atrodo, dabar užmiršta. Salazar'o ir jo įpėdinio Caetano dižioji klaida bene buvo ta, kad jie užmigo ant savo laimėjimų, kad nesirūpino atleisti varžtus, kraštą aptvar-

kus ir į kojas pastačius, kad manė, tik jie vieni teismana, kas žmonėms ir kraštui yra gera. Toks yra visų diktatorių aklumas.

Ar gen. Spinola ir jo perversmo draugai ir partijų galvos dabar parodys, jog pasimokė iš kitų klaidų?

J.A.V.

Kissingeris vėl derasi su Sovietais, neva, dėl sutaikymo Izraelio su Sirija. Bet yra žinoma, kad jie derasi ir dėl visos Europos bei pasaulio „taikos“. Didieji laikraščiai tiek Brazilijoje, tiek Europoje jau ima rašyti, kad Amerika ir kiti didieji jau nebekalba, kad Rusija turi duot laisvę savo pavergtiems kraštams, kad jau linksta pripažinti viską, ką ji per paskutinį karą pasiglemžė. O ką už tai gaus? — Tuščius pažadus.

JAV

Niksonas pagaliau nusileido ir įteikė jo skandalus tiriantiems organams 1200 lapų dokumentų nuorašų. Jis sako, jog tie dokumentai įrodysią, kad jis esą, nekaltas dėl visų Watergate skandalų. O kodėl jis taip ilgai dėsė tuos įrodymus duoti? Jei būtų iš pat skandalo iškilimo pradžios įteikęs ir pasirodęs tikrai nekaltas, nebūt taip labai nukentėjęs jo vardas ir visa politika, tiek krašte, tiek užsienyje.

Šiomis dienomis patirsime, kiek tie dokumentai jį išteisins, ar dar labiau apkaltins.

Vatikanas

Šv. Tėvo raštinė paneigė, kad jis rengiasi lankytis Maskvoje, kaip rašė kai kurie Italijos dienraščiai.

Kitame numeryje duosime šv. Tėvo žodį apie pagarbą Marijai ir jos svarbą mūsų laikams.

Libija

Prez. Kadafi nutraukė visą paramą Egiptui, net ir naftą, už tai, kad Sadatas sutiko sustabdyti karą su Izraeliu. Dabar Kadafi veržiasi susibičiuoti su Brežnevu, kai Sadatas vis labiau susiriša su Š. Amerika.

BRAZILIJA

Su gegužės pirmą dieną pakel-

Iš "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" Nr. 7

Milicijos viršininkas užsimanė nugriauti kryžių

Mokykloje iškabinėta tikinčiųsios ir tikėjimą
šmeižiančios karikatūros

TELŠIŲ VYSKUPIJA

Veiviržėnai. Balsėnų kaime Ona Strumilienė 1973 birželio m. savo sodybos palangėje pasistatė kryžių. Pastebėję kryžių, kolūkio pirmininkas Daugėla ir partijos sekretorė Bielskienė apsilankė pas Strumilienę ir liepė kryžių nugriauti arba jį pastatyti prie tvarto kitoje namo pusėje.

— Aš žinau, kaip reikia kryžių pagerbti ir kur statyti, — atsakė moteris.

— Mes priversime tave ne tik nugriauti kryžių, bet ir sunaikinti, — šaukė pareigūnai.

Po kelių dienų atvykęs rajono milicijos viršininkas Rusčenkovas visai pasigandino sergančią senutę, reikalaujamas nugriauti kryžių.

— Kryžius stovės savo vietoje. Kol aš gyva, niekam neleisiu jo sunaikinti. Jį pastačiau ne tam, kad jį sunaikintumėte.

Savo motiną užstojo sūnus Pranas. Tada Rusčenkovas įsakė jam atvykti į miliciją, kur buvo bauginamas. Žadėjo perduoti saugumui, jei nesutiks nugriauti kryžiaus.

— Aš kryžių galiu pastatyti, bet griauti — niekada, — drąsiai atrėžė Strumila.

Pas Strumilas lankėsi partijos pareigūnai, vis reikalaujanti tučtuojau nugriauti kryžių. Vėliau atvažiavęs vykdomojo komiteto pirmininkas Karečka gėdino Strumilienę, kodėl ji neklausanti pareigūnų.

— Jei patys nenugriausite kryžiaus, tai mes jį nugriausime, o jūs turėsite apmokėti išlaidas, — šaukė Karečka.

— Kryžiaus aš negriausiu ir jums griauti neleisiu. Parodykite man toki įstatymą, liepiantį kryžius griauti.

Karečka net pamėlynavo iš pykčio.

Nepakeldama grasinimų, Strumilienė parašė skundą į Maskvą, bet atsakymo nesulaukė. Atvažiavusi komisija iš Vilniaus apžiūrėjo kryžių, pasakė, kad jis nemeniškas ir pareikalavo nugriauti, mat, jis "piktinąs" kaimynus. Nugriauti kryžius prie savo sodybų dar buvo įsakyta dviem Balsėnų kaimo gyventojam: Antanui ir Ignui Bočkam.

Lauksargis. Aštuonmetės mokyklos mokytoja Petkienė fanatiškai stengiasi savo pažinimą pri mesti moksleiviam. Kartą ji gy-rėsi.

— Padarysiu, kad sekmadieniais nė vienas moksleivis neis į bažnyčią.

Kartą į mėnesį visą mokyklą varo į kultūramą, kur Petkienė moksleivius "šviečia". Mokykloje kabo tikėjimą šmeižiančios karikatūros, pavyzdžiui, senutė tempia vaiką į bažnyčią, o šis spiriasi. Ar ne panašiai elgiasi mokytoja Petkienė, visą mokyklą prievarta tempdama į bedievybę? Jeigu vaikas nenori stoti į komjūnimą, Petkienė tuojau bėga pas tėvus ir įkalbinėja, kad netrukdytų.

tas minimalis darbo atlyginimas 20.76 procentų. S. Paulyje „salariao minimo“ bus 376.80 kruzeirai.

Prez. Geiser susitiko su Paragvajaus prezid. Stroesneriu Foz do Iguacu vietovėje aptarti visus didžiosios užtvankos ir elektrinės jėgainės statybos reikalus.

Pabrango

Rio de Janeire pabrango ryžiai 40 proc. pupelės (feijão) 16 proc.

Pardavėjai pranašauja, kad pabrangsis „C“ rūšies pienas. Jo kaina pakilsianti nuo dabartinių 1.20 kr. iki 1.40 už litrą. To pabrangimo belaukdamas, pienas „išgaravo“ iš šaldytuvų ir krautuvių lentynų.

Žuvo

Nuo sausio 1 iki dabar S. Paulo keliuose žuvo 135 asmenys ir sužeista 902.

Dr. K. Rudaitytė, mirusi prieš trejis metus pietinėse JAV testamentu paliko 12.000 dol. literatūros premijoms.

Lietuvių žurnalistų sąjunga priėmė naują garbės narį, Shendoah, JAV, lietuvių parapijos kleboną prel. J. Karalių už jo didelius nuopelnus lietuvių rašytam žodžiui ir Lietuvos vardui amerikiečių spaudoje per gerą pusšimtį metų.

Cicero miesto, prie Čikagos, lietuviai pagerbė Joną F. Kimbarką, jau dešimtį metų einantį miesto sekretoriaus pareigas ir užimantį aukštą vietą respublikonų partijoje. Lietuviškoje veikloje dalyvauja jau 55 metus, remia parapiją, lituanistinę mokyklą, BALFą, pirmininkauja Cicero lietuvių respublikonų organizacijai.

JAV Lietuvių Bendruomenės Švietimo taryba baigia leisti kun. dr. J. Gutausko tikybos vadovėlį „Krikščionybė Lietuvoje“.

Per paskutiniuosius metus, pasak metinio Kanados Lietuvių Bendruomenės pranešimo, krašto valdyba turėjo 6000 dol. pajamų ir 3000 dol. išlaidų, o Tautos fondui surinko dar 12 t. dol. Išleisimas anglų ir prancūzų kalbomis leidinys apie lietuviškus tautinius drabužius ir jų aūdimą. Didžiausių laimėjimų atstovaudami lietuvius Kanados visuomenei sulaukė Ottawos, Kanados sostinės, lietuviai, kurių yra 160. Vienas Toronto parkas pavadintas „Lietuva“.

LAISVAME PASAULYJE

AR JŪS PANAUDOJATE SAVO LAISVĘ LIETUVIŲ TAUTOS LABAI PAVERGTOJE TĒVYNĖJE, AR NORS SAVO KOLONIJOJ?

Šiaurės Amerikos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto sąjungos atstovų metinis suvažiavimas įvyko Čikagoje metų pabaigoje.

Lietuvos karo mokyklos Votos laidos 50-ties metų sukaktis surengta Čikagoje, dalyvavo keturi tos laidos karininkai - Kl. Čeputis, Vl. Ziubinskas, S. Paulavičius ir K. Vygantas.

Kanados Lietuvių fondas per savo pirmąjį dešimtmetį sutelkė 100.000 dol. kapitalą, kurio nuosimtis, šiuo metu apie 7.000 dol. per metus, skiriamas lietuviškiems reikalams. Iki 1984 m. norima surinkti dar tiek.

Pirmas iliustruotas lietuvių kalbos žodynas, leidžiamas JAV Lietuvių Bendruomenės Švietimo tarybos, redaguotas A. Klimo ir St. Barzduko, baigiamas spausdinti Romoje Tėvų Saleziečių spaustuvėje. Jame 1300 žodžių.

JAV Lietuvių Bendruomenės atstovai lankėsi valstybės izdo departamente, prašydami JAV prekybininkų delegacijos Maskvoje kelionės proga paveikti sovietus, kad šie sumažintų muitą dovanų siuntiniams, einantiems į Pabaltijo kraštus.

Šių metų balandžio mėn 1 d. Bendrasis Amerikos Lietuvių Fondas (BALFas) švęs trisdešimties metų veiklos sukaktį. Šiuo metu BALFas turi 4.000 narių, neskaitant asmenų ar būrelių, kurie kitais būdais įneša lėšų. Nuo 1973 lapkričio iki š. m. sausio pajamų gauta 35.000 dol. šalpos reikalams, o per tą laiką išsiųsta apie 200 siuntinių pagalbos reikalingiems lietuviams Sibire, Lietuvoje, Suvalkų trikampyje, Vak. Europoje ir kitur. Šalpos organizacija įsteigta šelpti lietuvius po antrojo pasaulinio karo, vėliau jo veikla plito ir keitėsi, bet vis rūpinasi senelių, lietuviškų įstaigų, pagalbos reikalingų šeimų ir asmenų šalpa.

Bendras Amerikos Lietuvių fondas, užsiimęs jau virš 30 metų lietuvių šalpa, lapkričio mėn. Clevelande sušaukė 17-tąjį seimą, kurio reikalavo JAV teismas. Teisme New Yorko skyrius buvo iškėlęs bylą dėl 16-tojo seimo teisėtumo. Seime išrinkta naują direktorių taryba su pirmininke Marija Rudiene ir generaliniu sekretoriumi Jonu Jasaičiu. Seime dalyvavo 144 atstovai ir daugiau dalyvių - tai gausiausias BALFo seimas ligi šiol.

JAV ir Kanados psichologų draugijos 81-asis metinis suvažiavimas įvyko Montrealyje. Dalyvių buvo 16.000 tarp septyni lietuviai profesoriai, kurių keturi skaitė paskaitas.

Rašytojo Stepo Zobarsko vadovaujama Maryland Books leidykla pakviesta dalyvauti tarptautinėje knygu parodoje Brėjuje, Indijoje.

Kanados XX-toji Lietuvių diena įvyks birželio 29-30 dienomis Winnipege. Užsakyta viešbučio salė, kurioje telpa du tūkstančiai asmenų, ir didžiajam koncertui teatras. Lietuvių diena įrašyta į miesto oficialų kalendorių, kadangi miestas mini savo šimtmetį.

Dail. A. Tamošaitis Kanadoje kuria didelio formato kilimų paveikslą, kurį kanadiečių moterų draugija padovanos Kingstono miesto rotušei.

Kun. Algimantas Kezys, S.J redagavo neseniai išėjusį „Lietuvos dailininkas išėivijoje“ leidinį, kuriame yra šimto lietuvių menininkų ir jų darbų nuotraukos.

Kadangi išėivijos lietuviai ne visada gerai sutvarko savo palikimus arba net neparašo testamentų, Sovietų Sąjunga vien tik iš JAV lietuvių palikimų išveža po du milijonus dolerių per metus.

Čikagoje veikia „Alcoholics Anonymous“ lietuvių būrelis. pusišvadinės „Pradžią“

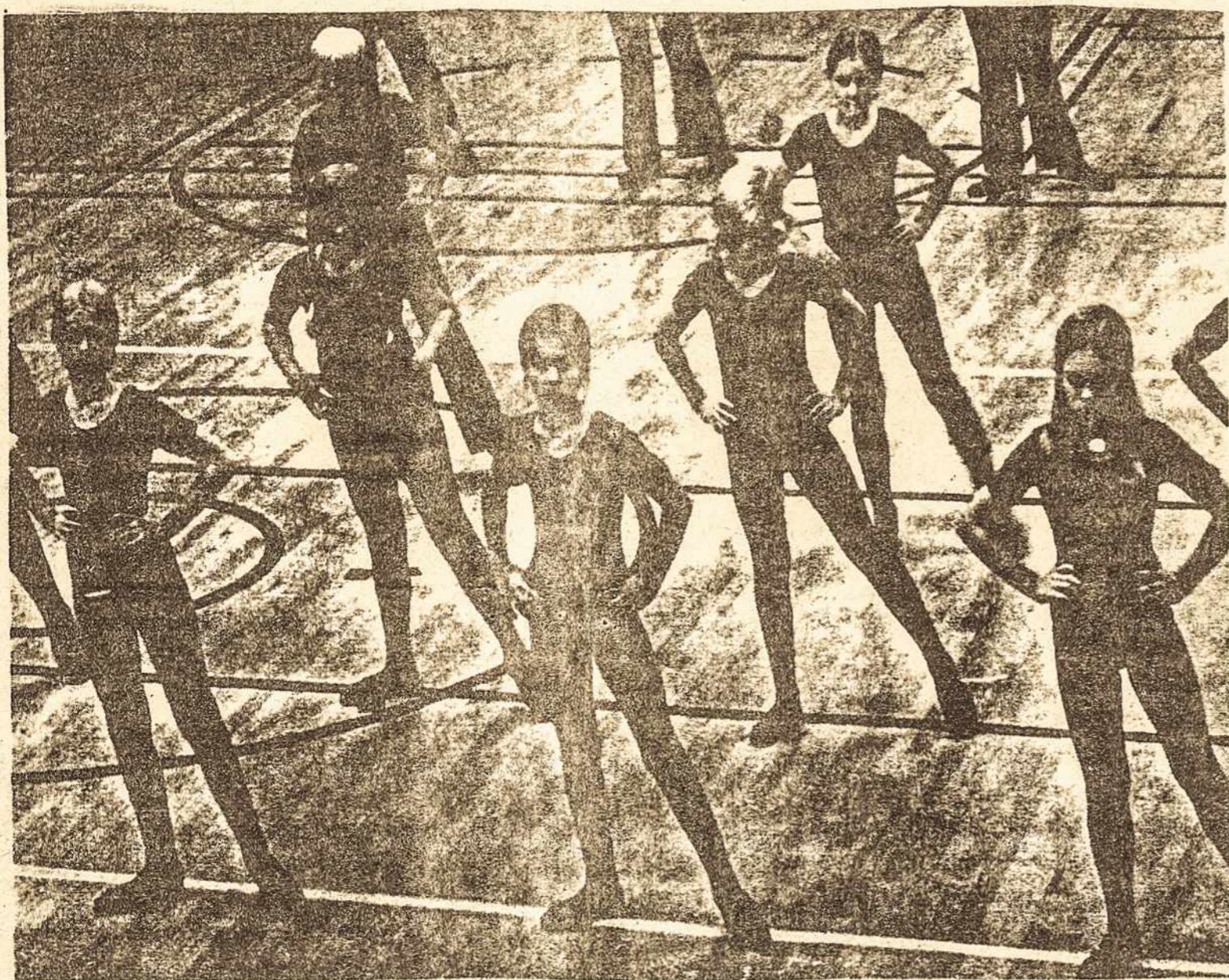
CUKRUS LIETUVOJE

Lietuvoje pirmoji cukraus fabrika pasirodė apie 1840 metus. Šiuose naminiuose fabrikuose, kurių tuomet buvo apie 25, buvo perdirbamas cukrinių runkelių skystis. Po 1863 metų sukilimo šių fabriku neliko, ir cukrus buvo perdirbamas Lenkijoje.

1923 m. nepriklausomoje Lietuvoje buvo suorganizuota cukraus komisija. Kadangi cukraus fabriko nebuvo, runkeliai buvo gabunami į Rastenburgą Vokietijoje, o nuo 1926 m. į Jelgavos cukraus fabrikus Latvijoje. Marijampolės cukraus fabrikas pradėjo veikti 1931 m., bet tuo metu dar buvo importuojama cukraus iš užsienio.

1935 m. antrasis cukraus fabrikas buvo atidarytas Pavenčiuose, galis perdirbti 800 tonų cukrinių runkelių per dieną. Panevėžio įmone pradėjo veikti 1940 metais, o ketvirtasis fabrikas Kedainiuose - 1970 metais.

Šiuo metu Lietuvoje cukraus gamyba siekia 150.000 tonų per metus, kurių trečdalis gaminamas iš cukrinių runkelių, o du trečdaliai iš importuoto cukraus pufabriko. Gaminama kiekvienam gyventojui 47,2 kg per metus, nors vartojama tik 38 kg per metus. Likutis eksportuojamas į Austriją, Suomiją, Iraką, Malį, Nigeriją, Gvinėją.

Grandinėlės jaunieji šokėjai ruošiasi naujam pastatymui Clevelande.

J. Garlos nuotrauka

Lietuva pogrindy

Sunki tautai metu lietuviškoji veikla, suvaržyta okupacinės valdžios, pasitraukia pogrindin. Taip buvo carinės rusų valdžios metu, taip buvo vokiečių okupacijoj, taip yra ir dabar — sovietiskai rusišką vergijoj. Knygnešiai slaptai gabeno lietuvišką spaudą ir platino, studentų bei seminaristų būreliai slaptai puoselėjo lietuviškąją kultūrą. Vokiečių okupacijoj išsivystė labai paveikus rezistencinis sąjūdis. Sovietinėj vergijoj jis buvo priverstas slėptis miškuose ir ten iš dalies sunaikintas. Dabartiniu metu tokio pobūdžio rezistencijos Lietuvoje nėra, nes ji neįmanoma. Yra betgi visai kitokio pobūdžio rezistencija, kuri niekam akių nedrasko, jokių bombų neturi, nieko nežudo, tačiau reiškiasi tokiomis formomis, kad prašalaitiui sunku pastebėti. Tai daugiau Gandhi tipo rezistencija — tyli, pasiruošusi ilgiems metams, mokanti laukti ir sunkiose sąlygose, lyg žarija pelenuose. Kartais i pratrūksta Romo Kalantos žygiu, suliepsnoja kitų tautiečių ugnimi, prasiveržia Simo Kudirkos ryžtu ir vėl nutyla. Tie proveržiai yra drąsūs, ryžtingi, bet ir didžiai nuostolingi. Kalantos laidotuvių demonstracijos šimtus jaunuolių nuvedė į kalėjimus, suerzino rusiškąją okupantą, kuris užsimojo dar didesniais būriais siųsti savo kolonistus Lietuvon. Ar galime dėl to kaltinti rezistenciją? Anaipso! Juk ir požemio srovė išsiveržia paviršium, kai pakyla spaudimas, ir pelenų žarija staiga sužeruoja, kai padvelkia smarkus vėjas. Tylusis Lietuvos pogrindis sujuda, kai okupacijos replės perdaug suspaudžia.

Okupacinė Lietuvos spauda, žinoma, rodo kraštą, kuriame "Stalino saulė", kadaise per prievartą atgabenta iš Maskvos, stekuklus daro. Tie stebuklai esą ypač ryškūs ekonominėje ir kultūrinėje srityje. Jei taip iš tikrųjų būtų, reikėtų visą pasaulį padaryti kalėjimu, ir visos problemos išsispresėtų, gerovė pakiltų šimteriopai. Jei toks receptas buvo geras Lietuvai, bus geras ir kitiems kraštams. Kiekvienas betgi pastebės, kad tai nesąmonė, bet ją labai garsiai skelbia Maskva per Vilniaus garsiakalbius. Ji netgi nesidrovi skelbti įvairiuose kitataučiams skirtuose leidiniuose, kad Lietuvoje klesti ir religinė laisvė. To tai jau perdaug. Galima patikėti, kad yra gana ribota kultūrinė laisvė, bet neįmanoma patikėti, kad yra religijos laisvė. Priešingai — tai labiausiai suvaržyta sritis. Yra juk net specialus religinių reikalų įgaliotinis, skirtas Maskvos, religijai persekioti. Šiuo metu ryškiai matyti, kad rezistencija labiausiai reiškiasi religinėje srityje, nes ji labiausiai persekiojama. Tai natūralu — garsiausiai šaukia tie, kuriems labiausiai skauda. Iš užsienio spaudos agentūrų pranešimų matyti, kad Lietuvoje vyksta tarybiniai, dironiškos kretos. Jieškomi slaptų leidinių gamintojai. Mums yra žinoma, kad Lietuvoje slaptai leidžiamas biuletenis "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika". Iki šiol išėjo aštuoni numeriai. Tai Solženicino drąsos žmonių darbas. Jis nuogais faktais nuvainikuoja sovietinę propagandą ir visą jos mašineriją. Iš jo matyti štai kas: kai šviesa draudžiama gatvėse, aikštėse, rūmuose, atsiduria pogrindyje ir iš čia šviečia.

Taip yra nelaisvės krašte Lietuvoje. O kaip yra laisvės pasaulyje, kuriame ir mes gyvename? Čia — daugiau laisvės nei šviesos. Joks pogrindis mums nereikalingas. Bet užtat mūsų širdys, turėdamos tokią didelę dozę laisvės, kažkaip apšvelnia riebalų sluogsniu. Dėlto sunkiau yra atjausti tuos, kurie atsirėmę yra į pogrindį ir kovote kovoja už religinę šviesą, nes ji yra širdies gelmių turtas. Vis dėlto didžioji laisvė esant ramiai žiūrėti, kaip mūsų broliai ir sesės Lietuvoje grumiasi, ir nieko nedaryti yra tikras nusikaltimas. Jų grumtynės turėtų mus jaudinti ir gėdinti. Galbūt daug padėti mes jiems negalime, bet turime daryti bent tai, ką galime — individualiai ir kolektyviai. Vienas lengviausių būdų jiems padėti yra lėšos. Tam reikalui yra suorganizuota Lietuvos Katalikų Religinė Šalpa su centru Brooklyne. Ji telkia lėšas ir jomis remia Lietuvos tikinčiuosius įvairiais būdais. Kanados lietuviai per savo KKK Centrą eina į talką. Kasmet Kanadoje pirmąjį kovo sekmadienį organizuojama Tikinčiosios Lietuvos Diena. Visose lietuvių katalikų šventovėse pamaldos, pamokslai, rinkliavos skiriamos Lietuvai. Šiais metais tokia diena bus kovo 3. Jos paskirtis — priminti tautiečiams religinę Lietuvos būklę, nušviesti tikrąją padėtį, telkti pagalbą, skatinti maldą. Tai proga kiekvienam tautiečiui prisidėti prie pagalbos savajam kraštui, kuris jos šaukiasi. Šviesa, kuri tebėra pogrindyje, reikalinga moralinės ir materialinės paramos.

Brazilijos lietuvių didžiausia dalis jau nebesame tokie skurdžiai, kad negalėtume nė kiek prisidėti prie Religinės Lietuvos žmonių šalpos Fondo. Toks fondas jau organizuojamas prie šv. Kazimiero parapijos. Greit bus paskelbtas jo valdybos sąrašas.

Šiame puslapyje paprastai nededam poezijos. Tai vedamųjų „rimtu“, reikalų svarstymams skirta vieta.

Šį kartą darom išimtį. Gegužės m. pradžiai redaktoriui rengėsi parašyti straipsnį apie Marijos, Dievo Motinos garbinimą Lietuvoje visą gegužės mėnesį. Bet štai ateina mūsų mielojo poetės sirdies karščiui dar tebealsuojančios eilės kaip tik apie Marijos garbinimą gegužės mėnesį jo tėviškėje. O kadangi panašios pamaldos buvo tikrai didžiausioje daugumoje Lietuvos katalikų šeimų, tai straipsnis užleido vietą šitam gražiam eilėraščiui.

Nuoširdus ačiū mielajam mūsų poetui!

Reikia manyti, jog visose lietuvių parapijose bus gegužinės iškilmingos pamaldos bažnyčiose, žmonėms patogiu metu. Todėl atidėję į šalį visus darbus, dalyvaukim tose pamaldose. Ypač svarbu nusivesti vaikus ir jaunimą. Tegu pamylė jie Skaisčiausiąją Mergele Mariją! Ji bus jaunuoliam ir suaugusiems didžiausioji gyvenimo stiprybė, įkvėpimas ir idealas, be kurių neįmanoma vesti dorą, krikščionišką gyvenimą.

Kas į tas pamaldas tikrai negali nueiti, turėkit jas savo šeimose, ko įspudingiausias. Tepaliekia jos ko giliausia įspudį visam gyvenimui.

Klemensas Jūra

AŠ MENU...

Aš menu:

Kas vakarą — senoj seklyčioj —
Tėvelis žiebdavo iškilmių lempą ...
Visa šeima suklaupdavom palenkę galvas
Prieš Tavo šventąjį paveikslą.

Aš menu:

Kai virpančiu skambiu balsu
Skaitydavau gegužės maldų knygą,
Vėliau — litanią Tavo garbei skirtą —
Visi kartojo „melskis už mus“ ...

Aš menu:

Kai sunkaus nuovargio dienomis
Nekantriai laukdavau šitų malonių vakarų,
Tėveliai, broliai ir sesutės,
Tarnai, o kartais net kaimynai —
Jungdavom širdis maldoje.

Aš menu:

Saldus ir mielas vargas anų laikų,
Švelnia rimtim maža širdis plazdėjo.
Džiaugsmingą laimę teikė vaiko sielai
Anie šventi gegužės vakarai.

Aš menu:

Nuo maldų knygos pakeldavau aukštyn akis
Į žvakių nušviestą paveikslą šventą ...
Ryžtu, viltim plazdėjo mano jauna širdis,
Nebuvau užmirštas, apleistas.

Ir šiandien — visa tai širdy menu —
Po daugel, daugel vargo metų
Šventa tradicija šeimos anų dienų
Gyva — lyg būtų buvus vakar ...

Išsklidome plačiais pasaulių toliais,
Sniegynuos Sibiro, Amerikoj, Kanados plotuos.
Gal nieks nenuravi apleistus tėvų kapus,
Kada ramybę savo kančiai rado ...

O aš ir vėl matau visus, visus suklupusius
Anoje išpuoštojų tėvų seklyčioj.
Karštoje maldoj žemai visus palinkusius,
Motinos lūpas šnabždančias rožančių ...

Salve Regina ... kartoju maldą graudžią,
Pažvelk, iš dangišku aukštybių.
Sugrudusia širdim šaukiuosi Tavo vardo ...
Šaukiuos malonės — jos nevertas.

Jau nuodėmių našta prie žemės lenkia,
Ir dienų rūpesčiai raukšlėja skruostus —
Klumpu palūžes, silpnas, menkas —
Prieš Tavo šventą Sostą,

Aš neturiu pavasario purienų puokštės,
Papuošti Tavąjį altorių,
Nešu tik našta vargo kieta,
Tik sielvartų marias aukojau.

Ir aš nuo erodų rustybės bėgau ...
Mirtis neaplenkė senos tėvų seklyčios ...
Dabar — maldoj tik ašara nurieda,
Karti — po daug dešimtmečių klajonių ...

Pažvelk, o Motina, iš aukšto žvaigždžių sosto.
Šaukiuosi vaikiškos anų laikų paguodos ...
Suteik ramybę, nors ir ne šių pasauliu plotuos.
Gražinki viltį, kuri jau širdyje užgeso.

1974. Gegužė.
Barra Funda.

TIESA IR GYVENIMAS

Žmogaus didybę taip pat skelbia ir kai kurie jo dvasiniai nusiteikimai.

Žmogus tai būtybė, kuri savo svajonėmis ir ilgesiais norėtų perviršyti save, bet beveik niekada nėra patenkinta savo labartim. Iš čia ir kilo žinomas šv. Augustino posakis: "Sutverei mus Dieve sau, ir atėm ram mūsų širdis, kol neatsilsės tavėje"

Kai kas tvirtina, kad žmogaus didybę jo dvasinę prigimtį pagrindžia Dievo, t. y. tiesos pažinimo ir grožio įgimti ilgesiai. Šie ilgesiai pasireiškia religija, sąjūdiu rodančia kelią į dorovinį gerį, mokslu ir menu. Bedievybes valdomuose kraštuose šie ilgesiai, taigi ir žmogus, yra sukremiti, nes religija ten persekiojama, Dievas atmetant, sažinės autoritetas sugriautas, tiesotikiško tikrovę atitinkančio mokslo nėra, nesavarankiškas menas tera tik meilės išvarlo.

Anot V. Soloviev'o, žmogus yra besigėdijęs gyvūnas. Ko jis gėdijasi? Kai kurių funkcijų kurios yra bendros ir gyvuliams: jis gėdijasi ir moralinio blogio, nes jį padarė slepiasi arba sugautas blogyje, pvz. meile neįaukiau jaučiasi raudonuoją. Jei tu tikrai žmogus gėdijasi, ar tai nereiškia, kad tu jaučiasi stovį aukščiau gyvulių, kad jis skirtas aukštesniam moraliniam geriumi? Todėl filosofas E. Kant šiuo žmogaus moralinio gerio siekimu grindžia žmogaus vertybę. Wuerde.

...

II Vatikano Bažnyčios Suvažiavimo raštas taip skelbia žmogaus didybę bei vertę. Tai surandame ypač pastoralinėje konstitucijoje "Bažnyčia dabartiniame pasaulyje".

Minetoje konstitucijoje sakoma, kad žmogus teisingai galvoja, jog savo protu stovi virš visų daiktų pasaulio žmogus turi savo širdį prašytą Dievo įstatymą, kuri laikymasis kaip tik yra asmens kilnumas. Žmogaus vertybe reikalauja, kad jis veiktu sąmoningai ir laisvai pasirinkdamas

žmogaus vertybe ypač plaukia iš jo pašaukimo bendrauti su Dievu. Bažnyčia tiki, kad Dievo pripažinimas jokia būdu nėra priešingas žmogaus vertybei, nes pačiame Dievuje yra šios vertybes pagrindas ir atbaidytis. visų bendruomenės institucijų pagrindas, centras ir tikslas yra ir privalo būti žmogaus asmuo. vis giliau įsisaugoninama, koks vertingas yra žmogaus asmuo. Jo teisės ir pareigos yra visuotinės, neliečiamos. visi žmonės turi vis lygiau naudotis laisve. Evangelijos raugas žadino ir tebežadina žmogaus širdyje ne-

ŽMOGAUS IR KRIKŠČIONIO

ALFONSAS GRAUSLYS

DIDYBĖ

užgniauziamą pagarbos reikalavimą savo asmens vertybei. Pagarba ir meile taip pat turi būti reiškiami tiems, kurie visuomeniškai, politiškai ir net religiška yra kitaip nusistatę ir kitaip elgiasi, negu mes..." (II Vatikano Susirinkimo Dokumentai, I dal. p. 179 ir toliau).

Susirinkimo pareiškime "apie tikėjimo laisvę" sakoma, jog "toji laisvė reiškia, kad tikėjimo srityje žmogui negali daryti prievartos kitas žmogus, visuomenine grupe ar bet kokie žmonių vyresnieji. Tikėjimo srityje niekas negali būti nei verčiamas elgtis prieš savo sąžinę, nei trukdomas ją sekti. turi būti išlaikytas pilnos laisvės principas, kuris reikalauja pripažinti žmogui kuo daugiausia laisvės, apribojant ją tik, kada ir kiek tai reikalinga..." (II Vatikano Susirinkimo Dokumentai, 2 dal. p. 290 ir 296).

Todėl nenuostabu, kad tikrai krikščioniškai nusiteikusiai vertino ir brangino žmogų. "Dostojevskio dorovines pasauležvalgos

centre pripažįstama kiekvienos žmogiskos būtybės absoliutine reikšme nes anai kiekviename žmoguje reikia gerbti Dievo paveikslą ir panašumą. Dostojevskio knyga persunkta beribe užuojauta žmogui. Niekas nebuvo taip sužeistas begalinės žmogiskos kančios: jo širdis nuolat kraujuo"."

Mūsų laikais žmogaus didybę ypač patvirtina brežia katalikų tarpe, Charles de Foucauld: dvasioje susikūrę, "mažieji broliai ir seserys". Rene Voillaume, šių brolių vyresnysis, štai ką rašo: "Kiekvienas žmogus sukurta pagal Dievo paveikslą - tai truputis Absoliuto. Tad nėra tuščiai prarastas laikas, kai mažiausiai reikšmingą žmogų, kaip savo brolių, mylime tartum jis vienas būtų pasaulyje, nors jo moralinis skurdas būtų ir labai didelis, drįstu tvirtinti kad jis yra tiek meilės vertas, kaip pats Dievas. Todėl jo mažieji broliai ir seserys, gyvendami iš savo rankų darbo, jokiu aukuro nereikalaujami, taip pagarbiam ir šveičiam, su kiekvienu vargstančiu elgiasi visai nestatydami savo meilės ribų net ir tokie atžvilgiu, kai toji meile nėra sėkminga ir už kurią vargstantieji nėra dėkingi. Šitaip jie sėka savo darbų įkvepėją kuris kaip Sacharos atsiskyrelis, skelbe krikščionys be žodžių, vien tylia savo meile, ir jį gausiai besikreipiantiems visokiais budais padedamas. Pasirengęs diena ar nakti, kad ir net patogiausiu metu, artimui tarnauti, jis greitai šypsena nutraukdavo savo adoraciją. Švenčiausiojo akivaizdoje, žinodamas kad nutraukia savo meilės tarnybą Mylimajam vienu pavidalu, kad galetu vargstančiu asmenyje tarnauti tam pačiam Jezu. Kitu kitu pavidalu

SEKMINĖMS BESIRUOŠIANT

Daug vedusiųjų nusivilia meile. O kai buvo sužadėtiniai, labai mylėjosi ir svajojo apie didelę, kilnią, amžiną meilę.

Tačiau daug vedusiųjų išlaiko pirmąją meilę ir vis ją džiaugiasi.

Kur yra meilės didėjimo ir ja nusivylimo paslaptis?

Nesuklysiu sakydamas, jog vien rūpinosi išlaikyti ir išplėsti savo meilę visomis priemonėmis, o kiti - ne.

Panašus dalykas yra ir su dieviškąja meile. Vieni tikinčiųjų skundžiasi, kad jų meilė Dievui atšalus, sunykusi. Kiti gi vis labiau myli Dievą ir džiaugiasi ta didesne jo meile. Vienose parapijose klesti krikščioniškasis gyvenimas ir meilė, kitose lyg apmiręs. Skirtumas atsirado dėl tos pačios priežasties: vienur rūpinosi savo meilę Dievui ugdyti ir stiprinti, kitur - ne.

Reikia tad viską daryti krikščioniškam gyvenimui ir dieviškajai meilei palaikyti, stiprinti ir ją džiaugtis.

Dieviškosios meilės šaltinis ir galia yra Šventoji Dvasia. Dievas gausiai išliejo savo meilės žmonių širdyse. Šventoji Dvasia gyvena jose lyg šventovėse (1 kor.3,16) Ją gavom per krikštą, ar atgavom atgailos sakramentu. To neužtenka. Kad ji neatšaltų, nesunykėtų, reikia ją palaikyti ir didinti. Prievarta meilės gauti ir ją išlaikyti negalima. Reikia mylimam asmeniui patikti, būti vertu jo meilės, reikia meilės siekti, prašyti.

Todėl apaštalai po Kristaus dangun įžengimo susiėję Paskutinės Vakarienes salėn, visi drauge meldėsi, prašė Dievą atsiųsti pažadėtą Šventąją Dvasią. Ir Bažnyčia ragina mus prieš Sekmines prašyti maldauti Šv. Dvasios dovanų padauginimo. Ji net atlieka noveną. Daug kas pasninkauja, eina šv. sa-

kramentų, duoda išmaldų vargšams. Tokiu būdu labiau nuskaidrina savo sielą, stengiasi pažinti Šv. Dvasią ir ilgisi jos meilės dovanų. O Šv. Dvasios dovanos yra: išmintis, supratimas, mokslas, patarimas, stiprybė, pamaldumas ir Dievo baimė. Jos nuostabiu, dievišku būdu sustiprina tikinčiojo protą, valią ir širdį.

Todėl pradėkim iš anksto ruoštis Sekminėms. Gal ne visi gali skirti daugiau laiko paskutinei savaitę prieš Šv. Dvasios šventes. Užtat pradėkim jau dabar, kasdien ar nors sekmdieniais ruoštis: tam tikrą laiką skirti pamąstyt apie dieviškąją meilę, pašalinti kas jai yra priešinga, daryti, kas jai patinka ir maldauti pačios Šv. Dvasios ateiti, pripildyti mūsų širdis, uždegti jas savo meilės ugnimi, stiprinti ir vesti.

Šv. Dvasios dovanų mums labai reikia. Be meilės Dievui, esant susipykus su Dievu, visi mūsų darbai nieko neverti jo akims. Bet

Dr. Petras Kisielius, naujasis Aietininkų federacijos vadas

juo meilę gyvesnė ir didesnė, tuo vertingesni mylinčiam Dievui ir paprasčiausi mūsų veiksmai. Ta da tikintysis, kartais to né nežinodamas, gėrisi Šventosios Dvasios vaisiais: meile, taika, džiaugsmu, kantrybe, malonumu, gerumu, ištikimybė, romumu, susivaldymu

JAVNYSTĖS AIDAS

KAUNAS

Kaunas yra antras didžiausias miestas Lietuvoje. Jis yra prie Nemuno ir Neries upių. Įkurtas labai seniai, 1030 metais. Kai Amerikos piligrimai važiuo į Ameriką, Kaunas jau buvo gražus ir gerai suorganizuotas miestas. Jis greitai augo.

Iš senųjų pastatų Kaune yra išlikę Vytauto statyta bažnyčia, miesto rotušė, Perkūno namai ir pilies griuvėsiai. Dabar Kauno pilis yra atstatyta ir joje yra įrengtas muziejus.

Lietuvos Nepriklausomybės laikais Kaunas buvo laikomas laikinąja sostine, nes Vilnius buvo lenkų rankose. Dėl to žmonės kreipė daug dėmesio į Kauną ir jį labai puošė. Kaune buvo įsteigtas Vytauto Didžiojo universitetas, Meno mokykla, Kunigų seminarija, radiofonas ir eilė gimnazijų bei kitų mokyklų. Priemiesčiuose buvo fabriku. Ypatingai pagarsėjo šios Kauno įmonės: Maistas, Pienocentras, Parama, Drobė.

Vytauto Didžiojo muziejaus (Karo muziejaus) bokšte buvo pakabintas Laisvės varpas. Jį Lietuvai padovanojo Amerikos lietuviai. Jis buvo panašios formos, kaip amerikiečių "Liberty Bell". Jame buvo išlietas įrašas: "O, skambink per amžius vaikams Lietuvos; tas laisvės nevertas, kas negina jos".

Kai rusai užėmė Lietuvą, Kauną pradėjo rusinti. Jie uždraudė visas V. D. muziejaus iškilmes, nugriovė Nežinomojo kareivio kapą, Karo muziejus buvo pavadintas Isterijos muziejumi, daugelis gatvių vardai buvo pakeisti į rusiškus. Litai į rublius, o ant laišku reikėjo lipinti rusiškus pašto ženklus. Rusai net Marijampolės vardą pakeitė Kapsuku.

Bet vistiek lietuviai bando išlaikyti savo kultūrą ir kalbą.

Nepriklausomybės laikais Kaune gyveno apie 150,000 gyventojų, o dabar 290,000. VISOJE Lietuvoje gyvena apie trys milijonai.

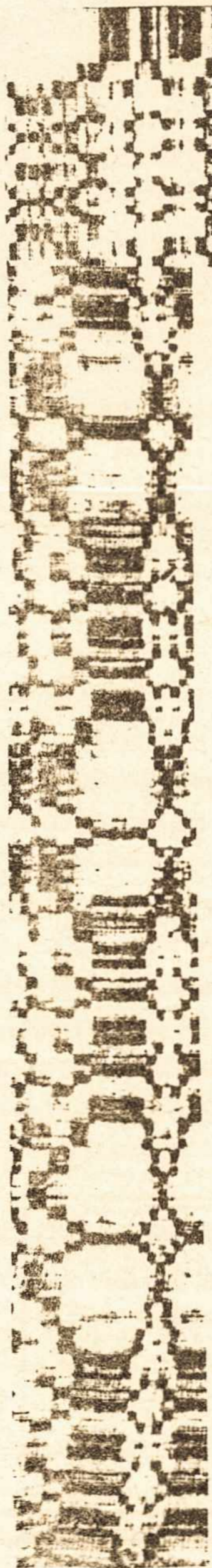
Kauno apylinkės yra gražios. Ten yra didelis kaimas, kuris yra pavadintas Aleksoto vardu. Jis jį gavo iš valdiūtės Aleksotos. Seniausia Kauno miesto dalis yra pavadinta Senamiesčiu. Čia Maironio namuose yra įsteigtas Literatūros muziejus.

Kaunas yra religinis, švietimo

ir pramonės centras, geras susisiekimo mazgas. Prie Kauno yra Kauno marios. Jos yra padarytos užtvėnkus Nemuną. Kauno marių elektrinė duoda Kaunui ir visai Lietuvai daug elektros. Kauno marios yra naudingos sportui ir žvejybai.

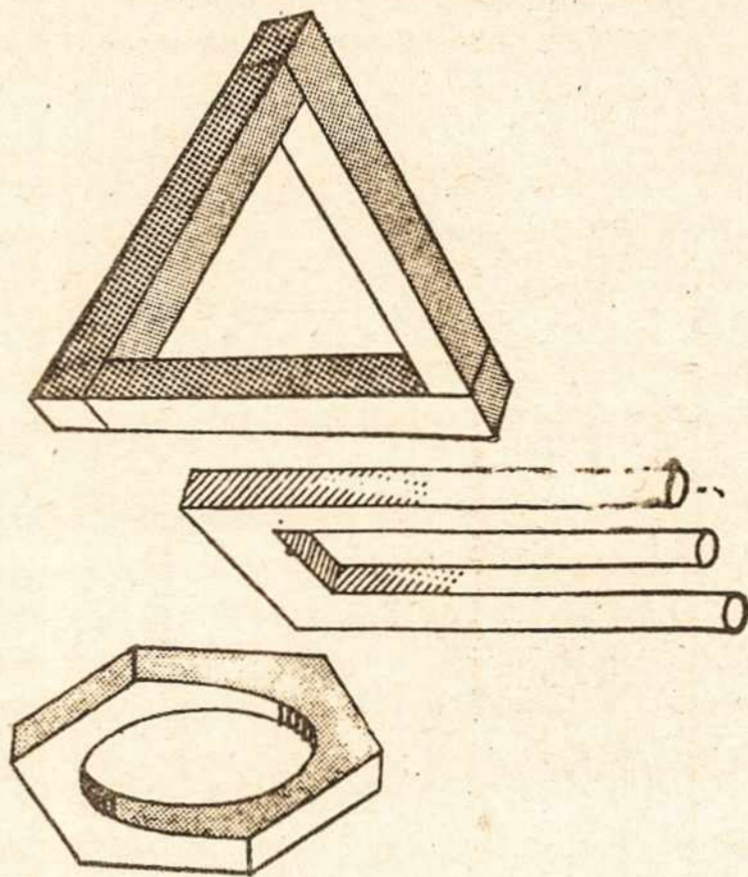
Pastaba: Rašinėlio medžiaga surinkta iš mokslo vadovėlių.

Vilija Dėdinaitė,
Rochesterio lit. m-los mokinė
"Plunksna"

Kaip mus apgauna akys

Dažnai mūsų akys gali matyti iliuzinius dalykus, tai yra tokius daiktus ar formas, kurių tikrumoje nėra ir net neįmanoma tokių padaryti. Pavyzdžiui, vienas iš trijų čia pateiktųjų brėžinių yra veržkelio veržlė, kurią nubraižė Mančesteriškis A. J. Williams. Jis dabar gąsdina inžinierius, kad jis nubraižysiąs šiai veržlei ir raktą, o jie turėsią tą raktą nukalti pagal jo pateiktąjį brėžinį.

NIEKAD NESENSTANTI DOVANA

Vestuvių, vardadienio, gimtadienio ir kitomis progomis vertingiausia, patvariausia ir prasmingiausia dovana yra LF išleisti Lietuvos 3-jų Prezidentų ir Karaliaus Mindaugo sidabriniai medaliai. Taip pat tie medaliai - reikšminga dovana lietuviams bei kitataučiams, norint juos pagerbti - atžvėmti už jų naudingus darbus mūsų tautai.

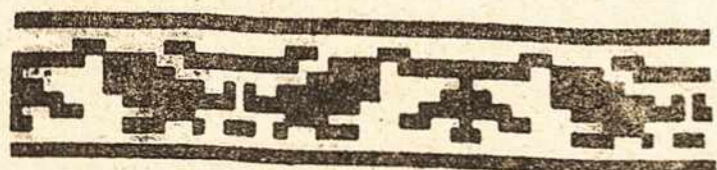
Lietuvos 3-jų Prezidentų medalis.
Kaina \$ 10.00, su reprezentacine dėžute \$ 12.50. Pašto išlaidoms pridedama 70 c.

Karaliaus Mindaugo medalis.
Kaina \$ 12.50 su reprezentacine dėžute \$ 15.00. Pašto išlaidoms pridedama 70 c.

Medalių užsakymus siųsti kartu su čekiais: Lithuanian Foundation, 2422 West Marquette Rd., Chicago, Ill. 60629. Čekius rašyti Lietuvių Fondo vardu.

Siunčiu \$ 6 metinei prenumeratai ir prašau siųsti LAISVAJA LIETUVA:
Pavardė
Nr., gatvė ir miestas
Valst. Zona
Prašau siųsti susipažinimui
KUPONAS; prašau mane iškirpti ir, užpildžius, pasiųsti L. L. Admin.
Ačiū!

MŪSŪ LIETUVA Išlažiesiems

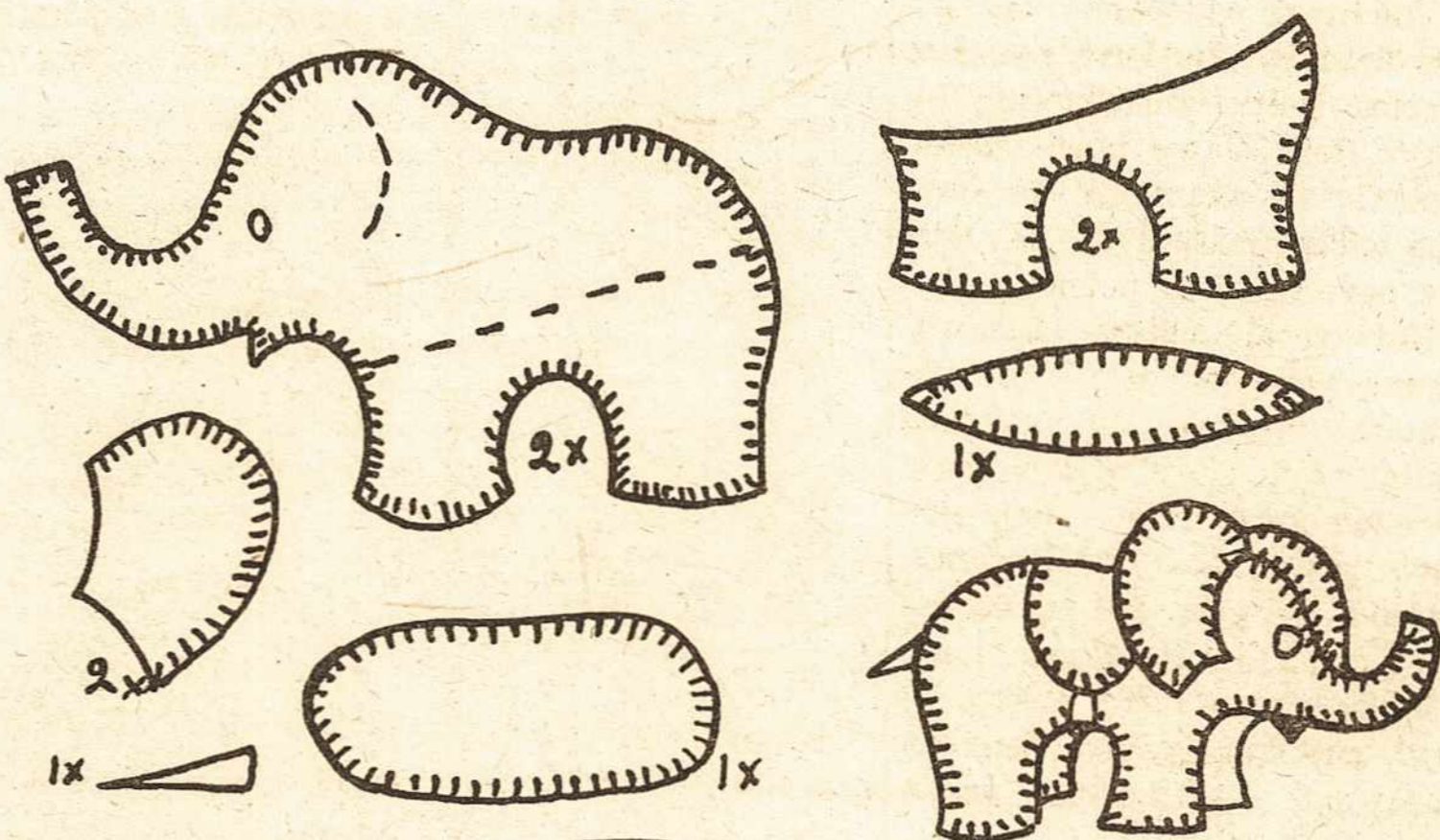
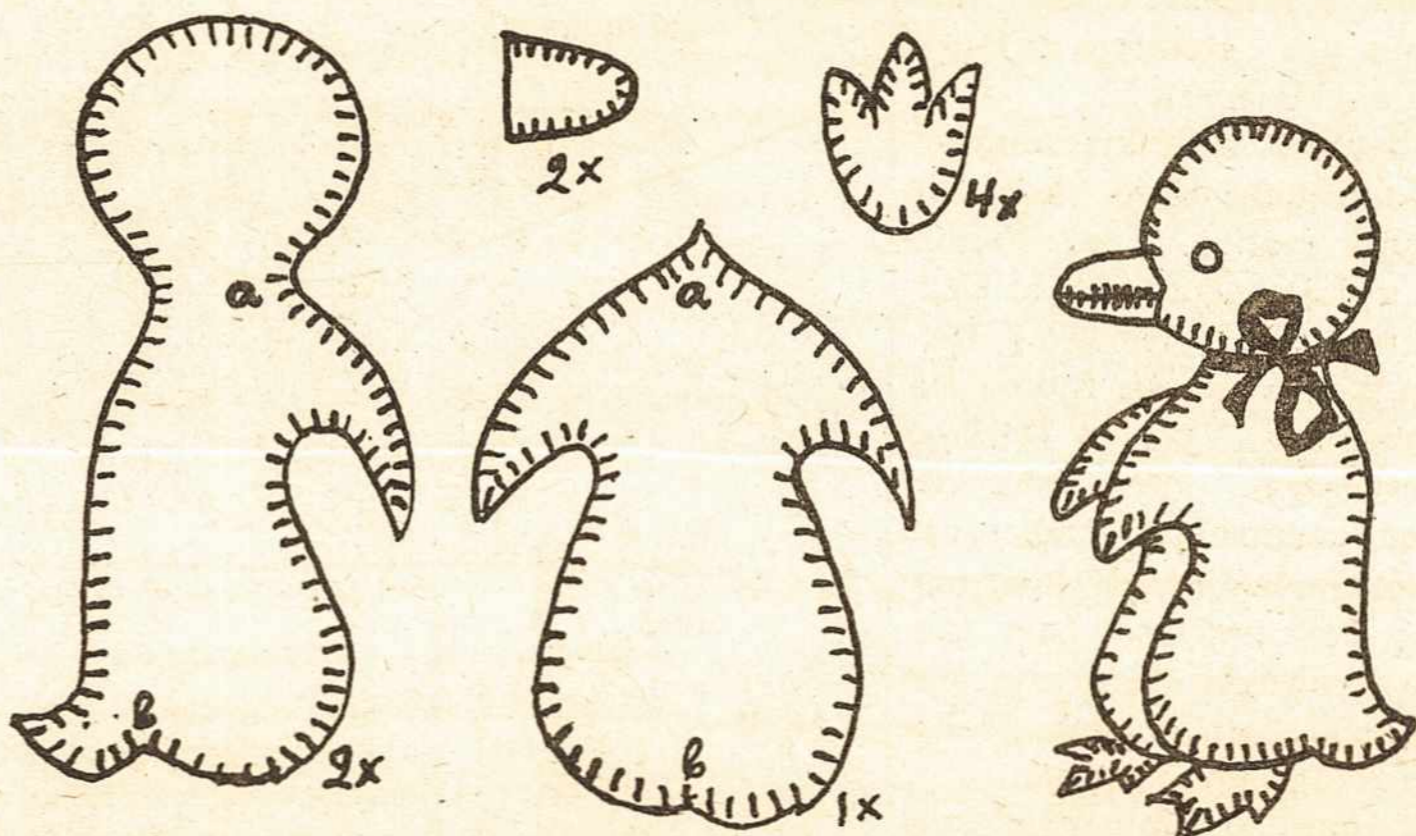

PINGVINAI: Pingvino liemens dalys daromos iš juodo feltro, pilvas - baltas, snapas ir kojos - iš raudono feltro. Vatą geriausiai kimšti per nugarą. Šiek tiek vatos įdėti ir į snapą bei kojas. Akys - sągos arba karoliai.

DRAMBLYS iš pilko arba šviesiai mėlyno feltro. Kaktos sklypelis išivamas tarp galvos sklypelio. Ausys dvigubos, vidinė ausies pusė - rausva. Balnas ryškus.

Pingvino ir dramblio iškarpos padarome iš kartono, kurį dedame ant išvirščios medžiagos pusės ir pieštuku apibrėžiame. Jei medžiaga prasta, ne feltras, iškarpos turi būti didesnės, paliekant kraštelių siūlėms, kad neplušytu. Prieš versdamas daiktą į gerąją pusę, reikia įkirpti siūles visuose kampuose ir išlenkimuose.

Jei naudojamas feltras, dalys iškerpamos tiksliai per pieštuko liniją ir kilpine siūle siusūvama iš geros pusės.

IRUTĖ ir KĘSTUTIS

D. BASTYS

LITERATŪRA * DAILĖ * MOKSLAS

DVIKALBIŠKUMO BRUOŽAI

Lietuvių kalbos kaita JAV-bių lietuvių tarpe

Marija Saulaitytė

(Pasbatas: šis straipsnis yra universitetinio rašto darbo ištrauka, išversta iš anglų kalbos. Originalo pavadinimas yra „Dvikalbė kelionė: lietuvių kalba susitinka su anglų kalba.“ Red.)

IVADAS

Lietuvių kalba, kalbama įvairiuose kraštuose, kinta. Šiems kitimams apibrėžti reikalinga suprasti lietuvių laikyseną kalbos atžvilgiu. Lietuviams kalba yra savitumo ženklas; politinis ginklas; socialinio santykiavimo priemonė; kultūrinių pergyvenimų, asmeninio praturtinimo ir kūrybos priemonė. Taip pat svarbu žinoti, kad lietuvių kalbai būdinga konservatyviškumas.

Kalbėdami apie kalbos kitimą, turime atskirti lietuvių imigrantų kartas. Viena iš krašto išvyko caro valdžios metu ar nepriklausomybės pradžioje. Ne visi šios imigracijos nariai išgyveno tautinį atgimimą.

Velesnė emigracija nebekalbėjo tarmiškai, kaip pirmoji, bet bendrine lietuvių kalba, apvalyta nuo svetimybų ir išsivysčiusią iš daugybės vietinių tarmių (Bloomfield, „Language,“ 1933). Ši antroji išsivijimas dalis dalyvavo krašto nepriklausomybės vystymesi, kuris ypatingai vertino kalbą ir literatūrą, o daugelis jų buvo tie inteligentai, kurie atsakingai dalyvavo šiame nepriklausomybės brendimo vyksme. Tik paskutiniu metu ši karta, emigravusi tarp 1941 ir 1944 metų, pradėjo suprasti, kad šiuo metu padėtis krašte nesikeičia ir kad sąlygu grįžti nėra.

Todėl ir šių kartu bei jų vaikų pažiūrros į kalbą yra skirtingos, kaip skiriasi

jų pažiūrros į pacią Lietuvą, gyvenamąjį kraštą, tautinį savitumą ir abi kalbas.

DVIKALBIŠKUMAS

„Tikras dvikalbiškumas reiškia dviejų kultūrų asimiliaciją.“ (Lyons, „Introduction to Theoretical Linguistics, 1969). Dauguma išsivijimas lietuvių yra dvikultūriai ir dvikalbiai, yra ir daug daugiakalbių. „Jeigu žmogus sąmoningai ar nesąmoningai išmoksta veikti kitoje kultūroje taip, kad jo veiksmas būna tiksliai reikšmingi, toks asmuo yra tarpus dvikultūris.“ (Robert Lado, „Language Testing“, 1969).

Ankstyvesniosios išsivijimas nariai būtų iš esmės kultūriniai lietuviai, kaip ir vėlesniosios emigracijos nariai, jų vaikai ir vaikaičiai; o senesnėsios išsivijimas vaikai - dvikultūriai, o vaikų vaikai - vietinės kultūros žmonės.

Kalbos išlaikymas priklauso ir nuo gyvenamojo krašto aplinkos pažiūrros ir imigrantus. Tuo būdu senesnėsios (XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios) išsivijimas vaikai „JAV-se stengesi atsikratyti tėvų kalbos ir pakitusios vietinės kalbos, kuri yra pirmasis naturalizacijos žingsnis.“ (E. Sturtevant, „Linguistic Change 1917). Bet lietuvių atveju tai nėra visuotinis reiškinys, kadangi reikia čia atsiminti lietuvių tėvų savigarbą ir lietuviškiosios visuomenės pažiūrros į kalbą.

Vėlesnieji išsivijimas

Išsimokslinę imigrantai „Jungtinėse Valstybėse sekmingai išstengia savo vaikus padaryti dvikalbiais; tai skiriasi nuo nepastovaus kalbingumo kituose luomuose. Bet abiem atvejais abi kalbos turi savo vaidmenį dvikalbio gyvenime.“ (Bloomfield)

Tarp pokarinių imigrantų kalba vartojama sekančiai: lietuvių kalba kalbama namuose, kultūrinėje ir organizacinėje veikloje; vaikystėje; savaitgaliais liuanistinėje mokykloje, šeimų bei visuomenės susitikimuose; vasaros metu stovyklose, ekskursijoje, suvažiavimuose. Anglų kalba yra eilinių savaitės dienų kalba, kalbama mokykloje ir darbe.

Atsietiniai žvelgiant, lietuvių kalba yra asmeninių jausmų, gamtos, poezijos, dainų patriotizmo ir socialinio bendravimo kalba. Vietinė kalba mokslinė, profesinė, visuomeninė ir humoro kalba. (Red. pasbata: kai kur vietoj „anglų kalba“ šiame straipsnyje rašome „vietinė kalba.“) Esama ir tarpsnio, kuriame naudojamos abi, pav., namų apvykovo reikmenų. Kadangi namuose kalbama lietuviškai, ir vietinė kalba atitiktumų nemokama, tie reikmens vaizduojami ir kitaip vadinami anglų kalba.

Profesiniai lietuvių kalbą vartoja: religinės bendruomenės, kurių nariai yra pokariniai imigrantai; redaktoriai; kai kurie mokytojai ar professoriai.

Pranas Baltaduonis

„Problema“

Dvikalbiškumo rūšys

„Dvikalbiai pereina iš vienos kalbos į kitą pagal grupę, su kuria turi reikalų“ (Susan M. Erwin, „Language and TAT Content in French-English Bilinguals,“ 1970). Tokie asmens turi du psichologinius rėmus, kurie yra pakankamai ryškūs, skirtingi. Kalba pasirenkama laisvai ir pagal socialinę aplinką, kurioje kalba buvo išmokyta ir vėliau naudota. „Ši aplinka yra kalbos medžiaginiai ir elgesnos kreipiniai, atlygos už kalbėjimą ypatingu būdu ar apie ypatingus dalykus, ir jausmai nukreipti į klausytojus ir į išraiškos pavydžius.“ (Erwin).

Pagal Hans Vogt („Language Contacts,“ 1954), dvikalbiškumu vadinamas sugebėjimas kalbėti kita kalba, nors ir ne taip tobulai išmokyta. Abejotina, ar iš tikrųjų įmanomas visuotinis dvikalbiškumas, nes tai reikštų, kad kita kalba būtų kalbama lygiai taip taisyklingai ir tiksliai, kaip kalbėtų grynai vietiniai žmonės. Paprastai perėjimas iš vienos kalbos į kitą priveda prie mažesnio ar didesnio susimaišymo.

Lygus dvikalbiškumas rieškia, kad abiejų kalbų sistemos yra lygios ir viena nuo kitos nepriklausomos, su atskira prasmų eile. Sudėtinis dvikalbiškumas būna tada, kada antrosios kalbos prasmės yra priskiepytos prie pirmosios kalbos, ir abi kalbos remiasi bendrais prasmų rėmais. Pusiau dvikalbis supranta abi kalbas, bet sugeba atsakyti tik viena kalba.

Kartų dvikalbiškumas

Kalba JAV-se skirstoma pagal šias dvikalbingumo rūšis. Ankstyvesniosios imigracijos (XIX –XXa pradžios) pirmą ir antrą kartą yra lygiai dvikalbė, nors pirmosios kartos dalis yra sudėtiniai dvikalbė, o antroji (jau JAV-se gimusi) karta kartais būna jau sudėtiniai dvikalbe ar net pusiau dvikalbė. Trečioji karta, imigrantų vaikaičiai, yra pusiau dvikalbė arba vienkalbė (angliškai).

Pokarinių imigrantų pirmoji karta, kaip ir senosios išsivijimas atveju, yra lygiai dvikalbė arba sudėtiniai dvikalbė. Bet velesnė imigracija skiriasi nuo ankstyvesniosios, nes antroji ir trečioji karta yra taip pat lygiai dvikalbė (nors ir kiek sudėtiniai dvikalbė trečiojoje kartoje).

Kaip minėta, kai kalbamos dvi kalbos, jos dažnai maišosi arba trugdo viena kitai. Pirmoji karta vietinę kalbą pasakonina lietuviškai, o nuo antrosios kartos vietinės kalbos įtaka jaučiama lietuvių kalboje.

Dvikalbiškumas vaikystėje

Daugelis lietuvių yra daugiakalbiai ir įvairiomis kalbomis kalba be trugdymo, nes ją išmoko dar vaikystėje. „Maži vaikai gali labai lengvai išmokyti keleta kalbų, jeigu ankstyvos vaikystės aplinkoje esama kelių kalbų, pav., jeigu tėvai kalba skirtingomis kalbomis arba jeigu vaikai auklėjami dvikalbėje visuomenėje. Atrodo, kad lengviau yra išmokyti dvikalbas, jeigu kalbos yra atskiros,“ tai yra, kiekvieną kalbą skirtingas asmuo,

pav., tėvas ar motina ar giminės, mokytojai, draugai (John B. Carroll, „Language and Thought, 1964).

Dauguma pokarinės išsivijimas antrosios kartos asmenų kalba daugiau kaip dvi kalbas. (1966 metų Jaunimo kongreso metu pavesta statistika parodė, kad kas antras lietuvis jaunuolis kalba tris kalbas. Red.)

Apie dvikalbiškumą vaikystėje yra daug nuomonių, nuo vieno kraštutinumo („jiems trugdio mokėti kitą kalbą“)

V. Raulinaitis ATISISVEIKINIMAS

iki kito („dvikalbiškumas teigiamai veikia vaiko ugdomąsi“). Bet nėra įrodyta, kad dvikalbiškumas trugdytų protui išsivystyti; ten, kur pastebėtas koks atsilikimas, jis priskirtinas mokymui ta kalba, kurio vaikas dar neišmokęs. (Cardl).

(Vaikui vietinę kalbą išmokyti trukdo suaugę, vietinės kalbos gerai nemoką, bet ta klaidinga vietinė kalba kalbantieji su vaikais; arba jei tas pats suaugęs asmuo su vaiku kalba tai viena, tai kita kalba, vaikui socialiniai rėmai ar kreipiniai nėra taip ryškūs, ir kalba gali maišytis. Tai yra, vaikui naudingesnė senelė, kuri su vaikaičiu kalba lietuviškai, negu senelė, kalbanti netiksli ir netinkamai tarta vietine kalba.)

Kitimas ir trugdymai

Vienos kalbos įtaka kitai pasireiškia visų pirma garsinėje sistemoje. Kadangi amerikiečių anglų kalbos ir lietuvių kalbos balsės nesutampa, JAV-se augę lietuviai sunkiai sugeba lietuviškos balsės tinkamai išsakyti; ilgosios balsės sutrumpinamos, ir balsės „é“ padaroma dvibalsė „ei“, nebeištariama tiksliai „iu“. Dvibalsės „ai“ ir „uo“, kurių nėra anglų kalboje, pradamos tarti kaip „e“ ir „o“.

Amerikietiška ausis neatskiria kirčių, būdingu lietuvių kalbai. Be to, perkelia tarptautinių žodžių balsių tarimą lietu-

Tęsinys 8 psl.

DVIKALBIŠKUMAS. IŠ 7 PSL.

vių kalbon, pav. „autonomija“ taria „otonomija“.

Priebalsiai taip pat skiriasi. Amerikietiškos „š“ ir „ž“ lietuviui atrodo minkstos, ir JAV-se augęs asmuo lietuviškus priebalsius pradeda tarti minkštai. pav. „žiodis“ vietoj „žodis“. Kadangi lietuvių tarsenoje liežuvis laikomas arčiau dantų, priebalsiai „t“ ir „d“ ypatingai pastebimi, kai amerikietiška tarna.

Kadangi anglų kalboje garso „ch“ nėra (lietuvių kalboje tik skoliniuose), pradedama tarti kitaip, pav., „horas“ vietoj „choras“. Kur priebalsiai keistai sutampa, vaikai taria tik antrąjį, pav. „sena“ vietoj „scena“ ir „sihiologija“ vietoj „psichologija“.

Išsireikšimai ir žodynas

Kinta ir išsireikšimai. Anglo-saksai mėgsta trumpus žodžius ir nesudėtingą sakinių sudėtį. Ta įtaka jaučiama ypatingai jaunesnių lietuvių poetų kūryboje

Kadangi anglų kalboje dviskaitos nėra, ji iš lietuvių kalbos nyksta dar greičiau. Taip pat JAV-bių lietuviai dvikalbiai perkelia daiktavardžių linksniuotes ir dažnesnes ar paprastesnes, pav., vietoj penktosios linksniuotės „vanduo, vandens“ sakoma „vanduo, vandenio“ (pirmoji linksniuotė.)

Keičiami ir linksniai, kadangi anglų kalboje jų nėra tiek, kiek lietuvių kalboje. Pavyzdžiui vietoj „Jis yra mokykloje“

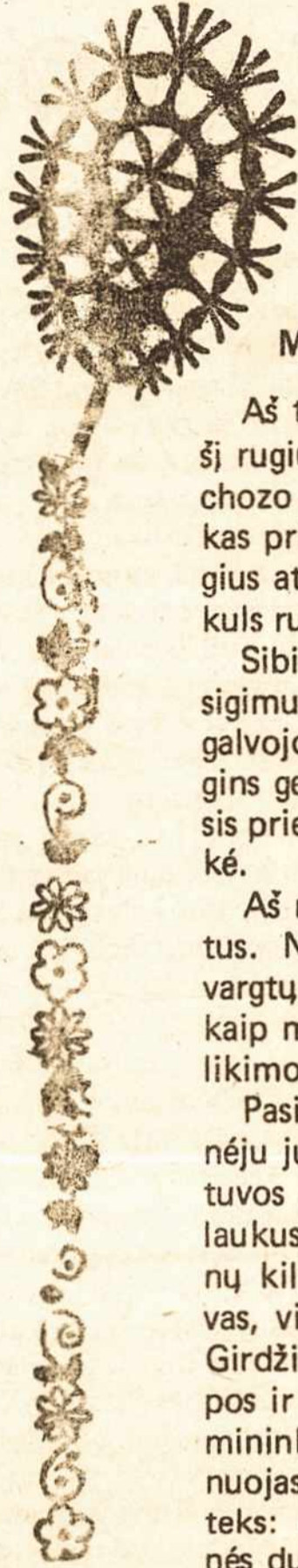
Slasvs Jančiukas. Užrašu knygutė.

sakoma „Jis yra į mokyklą“, vietoj „Jis yra mokykloje“ sakoma (kalidingai) „Jis rašo su pieštuku.“

Maziau naudojami maži žodžiai, nes anglų kalboje jų irgi nėra. Keičiasi ir giminė. Lietuviškai „radijas“ yra vyriškos giminės, bet kadangi anglų kalboje žodžio „radio“ galūnės garsas panašus į lietuvišką „a“, žodis tampa moteriškos giminės „radija“.

Keičiasi ir pavardės. Lietuviai atskiria, pav., Petraitis, Petraitienė, Petraitytė, kai anglų kalboje naudojama tik „Petraitis“. Kiti neberašo pavardžių lietuviška forma, pav., vietoj „Lišauskas“ rašo „Lisaukas“. Kiti rašo pavardės pagal anglų rašybą, kuri išreikštų maždaug tą patį garsą: vietoj „Vaičius“ rašo „Vichus“. Yra ir tokių, kurie tampa „Brush“ („escova“) vietoj „Šepetys.“

VERGIJOS KRYŽKELIUOSE

Stefanija Rūkienė
(I šaka iš praeito Nr.)

MANO RUGIŲ ATSARGA

Aš turėjau atsivežusi iš Lietuvos galamaišį rugių. Apie tuos mano rugius žinojo kolchozo pirmininkas ir visas kaimas. Pirmininkas primygtinai prašė, kad aš lietuviškus rugius atiduočiau jam sėklai, o jis man, kai iškuls rugius ir sumals, atiduos miltais.

Sibiro rugių atmaina yra labai prasta ir išsigimusi, o ją pagerinti niekam nerūpi. Jis galvojo, kad iš mano lietuviškų rugių išsiau-gins geros sėklos ir tuomet didžiulis ir giris prieš kitus kolchozus, kad jis juos pralenkė.

Aš nenorėjau savo rugius išmainyti į miltus. Nenorėjau, kad mano rugeliai Sibire vargtų. Gal ir jiems čia būtų baisiai šalta, kaip man. Pakanka, kad aš ir daugybė mano likimo draugų čia labai vargstame.

Pasisemiu saują lietuviškų rugių ir glamonėju juos savo žvilgsniu. Rodos, jaučiu Lietuvos derlingų dirvų kvapą. Matau tėviškės laukus, nuklotus aksominiu rugelių želmėnų kilimu. Regiu plačias žiemkentėlių dirvas, vilnijančias nuo švelnaus vasaros vėjo. Girdžiu, kaip šnara palinkusios auksinės varpos ir meldžiasi gamtos Kūrėjui, o savo šeiminkui duonutės pasaką seka. Taip ir sapnuojasi, kad bus duonutės ir visiems jos užteks: rupios, kvepiančios lietuviškos ruginės duonos. Ir dar žiūriu į rugių saują. Bran-

gūs man tie grūdėliai, ir aš jaučiuosi su jais tampriai suaugusi. Aš galiu su jais kalbėtis ištisas valandas ir gyventi prisiminimais. Kai tik pajuntu mane slampinėjantį badą, tuo jau prisimenu savo rugius. Jie mane nura mina, tarytum, būtų pilnas aruodas ir duonos užtektų visiems metams.

Kai kas man sako:

– Kaip išdrįsai pasipriešinti pirmininkui ir kodėl neatidavei kolchozui savo rugių?

Mane užsipuolusiems, ramiai atsakau

– Mano rugiai, rugiai iš Lietuvos ir aš jų geruoju niekam neatiduosiu. Tegu atimajėga, taip kaip viską atėmė.

Lietuviškų rugių iš manęs neatėmė, ir aš buvau labai patenkinta, kad maskoliams jų neatidaviau.

Komunistais aš visai netikiu. Netikėjau ir pirmininko žodžiais pakeisti mano rugelius miltais.

Sovietiniai įstatymai labai galingi, bet vargas dar galingesnis. Daug galvojome ir svars tème, bet maisto problemos neišsprendėme Lietuvoje žiemos dantys būdavo aštrūs, o čia mums prieš akis ilga ir labai šalta Sibiro žiema.

Kur tik susitinka savuosius, iš visų lūpų veržiasi tie patys skundai ir rūpesčiai. Kaip išgyvensime žiemą ir ką valgysime? Jei gyventume tarp turtingesnių žmonių, būtų ir mums lengviau. Bet ką mes gausime iš vietinių, jei jie ir patys pusbadžiai gyvena. Miestų gyventojai su kortelėmis gauna po šešis šimtus gramų duonos per dieną, o mes čia nieko negausime. Jaučiame artėjantį badą

Bus daugiau

Vietaj lietuviškų bendračių įdedami daiktavardžiai: sakoma „tavo džiaugsmui“ vietoj lietuviško „tau pasidžiaugti.“ Sangražiniai veiksmazodžiai nelengvi, ypatingai neigiama forma, todėl vaikai sako „nesiypso“ vietoj „nesiypso.“ Dalyviai ir padalyviai pakeičiami ilgesniais išsireikšimais. Vietaj „Bėganti mergaitė graži“ jau sakoma „Mergaitė, kuri bėga, yra graži“, nors lietuvių kalboje šių veiksmazodžių nereikia.

Žodžių atranka

Įdomiausia sritis yra žodžių atranka. Pavyzdžiui, jeigu tas pats poetas rašo eilėraščius angliškai ir lietuviškai, jo angliškame žodyne ryškesni atsietiniai (abstraktūs) žodžiai, o lietuviškose eilėse dalykiniai ir gamtos žodžiai. Viena priežastis būtų ir ta, kad žodžiai kitur išmokti - lietuvių kalba iš eilėraščių, anglų kalba iš beletristikos ir mokslo.

Todėl ir sakoma (Erwin), kad dvikalbiai turi, bėnt iki tam tikro taško, dvi asmenybes, kurių žodinė elgsena ir gal net daugiau pareina nuo kalbos. Tai nėra stebėtina, nes žmogaus elgsenys keičiasi ir pagal socialinę aplinką. Dar nėra aišku, ar dvikalbiškumas yra tik viena dvikultūrio asmens apraška, ar dvikalbiškumas tuo pačiu yra dviguba informacijos ir savivaldos sistema, ne tiek priklausoma nuo socialinės aplinkos.

Tie patys žodžiai akirtingose kalbose iššaukia skirtingus jausmus, jeigu jie buvo surišti su skirtingais pergyvenimais.

Skoliniai

Lietuvoje gausu naujadarų. Čia JAV-bių lietuviai yra atsilikę. Pokariniai emigrantai, atvykę į naują kraštą, kartais negalėjo susikalbėti su imigrantais, nes šie per dešimtmečius jau buvo įmaišę įvairių angliškų žodžių, nekalbant apie tai, kad pirmieji imigrantai dar kalbėjo ir tarmiškai.

Ankstyvesnioji imigracija lengviau prisiėmė angliškus žodžius, kadangi imigrantai prieš 70 ar daugiau metų skaitėsi žemesnis luomas ir vietinė kalba „aukštoji kalba.“

Lietuvoje išlaikyti senoviškesni žodžiai ir daugiau slavizmų, negu išeivijoje. Išeivijoje dažnai lietuviška galūne prisegama prie vietinės kalbos žodžio. Kai lietuvis pasakoja apie savo jaunystę Lietuvoje, jo kalba grynesnė: kai pasakoja apie šandieninį gyvenimą pradeda maišyti daugiau svetimybų. Įmaišydami angliškus žodžius lietuvių kalbon, senieji imigrantai manė, kad jų savijauta kyla prie „aukštesniojo luomo.“

Ateitis

Kadangi dabar daugiau prieinama išeivijai Lietuvos spauda, jos įtaka lietuvių kalbai kituose kraštuose didėja. Išeivių kalba gyvėja, atsiranda naujų žodžių, prasmų, jausmų.

Gali būti, kad nors lietuvių kalbos tarmių žemėlapyje bus pažymėti ir kiti kraštai, kuriuose užsiliko lietuvių kalba, paveikta vietinės kalbos, it lietuvių kalbos tarmė.

ROMUALDAS KISHIČIUS

LIEPSNŲ GĖLĖ

Liepsna nuskyne jauną žiedą,
tyli širdis, tiktai dvasia.
vergijos pančių nusikračius,
sušuko Kauno gatvėse:
Laisvės! Laisvės Lietuvai!

Bet šauksmą greitai užslapino
beširdžių letana šalta...
Ir vėl vergijos jungą velka
tauta, pasaulio užmiršta.

Ar jums ne gėda, rytų broliai,
kad jūsų vėlios ribose
iš ugnies šaukia žemei laisvės
jaunos širdies gyva dvasia?...

Ar jums ne gėda, kad jūs rankos
vėl suteptos žmogaus krauju,
ir gėdos žiedas ant jūsų veido
vėl skleidžias pumpuru nauju.

Nuimkit koją nuo mūsų žemės,
nes ji visvien išliks gyva.
Ta Nemuno laukų gražuolė,
ta nemarioji Lietuva.

MŪSŲ ŽINIOS

ŠVENTKELIONĖ APARECIDA

Šiomet, kaip ir kiekvieną metą, šv. Juozapo Vyrų Brolija organizuoja tradicinę kelionę į Dievo Motinos Marijos šventovę Aparecidoje.

Kelionė bus gegužės 19 dieną. Bilietus galima gauti pas visus Vyrų Brolijos valdybos narius V. Prudente, V. Zelina ir Casa Verde.

Kviečiame visus lietuvius katalikus dalyvauti ir pasimelsti prie Dievo Motinos už savo brangią Tėvynę, už ten persekiojamus brolius ir seses.

Šv. Juozapo Brolijos Valdyba.

SUSITUOKĖ

Šeštadienį, bal. 27 buvo dvejų sutuoktuvės:

Sto. André, NS do Carmo bažnyčioje susituokė Veronikos ir Jono Bratkauskų sūnus ROBERTAS BRATKAUSKAS su Helena Schmidt. Gausus vestuvių pokylis buvo R. Lituania, 67 salėje. Povestuvinė kelionė jaunavedžiai išvyko Argentinon į Bariloche.

Zelinos bažnyčioje susituokė plė. JULIJA JURGELEVIČIŪTĖ su Carolo Cascardi. Vestuvių puota buvo jaunimo namuose, kuriuose Julija per eilę metų uoliai dalyvavo ateitininkų jaunimo veikloje, talkininkaudama Dédei Juozui ir kitiems.

Jaunosioms poroms Dievo palaimos vedybiniame gyvenime.

RIO DE JANEIRO

Lietuviams Rio de Janeiro paimaldos bus gegužės 12 d. 11 val. Ta pačia proga bus paminėta ir Motinos diena.

Prel. P. Ragažinskas.

SVARBUS BLB POSĖDIS

Br. Liet. Bendr. valdyba šaukia BLB komisijų posėdį, bendroms darbo gairėms nustatyti.

Paskutiniame Tarybos posėdyje (š. m. kovo 21 d.) buvo numatytos šios komisijos ir jų sąstatas:

1. JAUNIMO: Jonas Lukoševičius, Teresė Jožytė, Ona Stankūnaitė, kun. H. Šulcas.

2. SPAUDOS: Ramutis Idika, Elena Bareišytė, Emantė Mikuckytė-Jūraitienė.

3. ŠVIETIMO: Janina Valavičienė, kun. St. Šileika, Živilė Jūraitytė, Eugenija Bacevičienė, Albinas Budrevičius ir kiti mokytojai.

4. FINANSŲ: Petras Bareišis, Marija Jakiūnienė, Pranas Šukys.

5. PABALTIEČIŲ: Juozas Čiuvinskas, Ramutis Idika.

6. STIPENDIJŲ: Vidžiūnas Robertas, Petras Šimonis.

7. ŠALPOS: Aldona Valavičienė, kun. St. Šileika, kun. P. Daugintis, S. J. Magdalena Makarevičienė.

8. RYŠIŲ: Robertas Magila, Aurora Draugelytė, Ona Serbentaitė-Ochsendorf, Juozas Lisauskas, Jonas Paukštys, Antanas Rudys, Kaz. Skorupskis, Elena Vidmantienė, Jurgis Matelionis, Bacevičius (Santos).

Posėdis bus šių metų geg. 10 d. 21 val. Jaunimo namuose, Zelinoj.

B. L. Bendruomenės Valdyba.

LITERATŪROS BŪRELIS

Literatūros būrelio programa atlikta praėjusią savaitę Aldonos Valavičūtės namuose.

Įvadinėje dalyje šių metų būrelio vedėja Hal

lio vedėja rašytoja Halina Mošinskė pristatė metinį planą. Jame numatyta iki metų galo paminėti poetą Kossu Aleksandravičių-Aistį, vėlesniosios lietuvių išeivijos trisdešimtmetį, tautos išsklaidymą literatūros apraškose, ir k.

Iš „Akyračių“ žurnalo paskaitytas įdomus pasikalbėjimas su Vaiva Vebraite iš JAV, šešias savaites studijavusia lituanistiką Vilniuje. Paskui parodytos skaidrės iš ivairių Lietuvos vietovių: Vilniaus Kauno, Trakų, Zarasų, Palangos, Kuršių marių ir kt. Viso virš 200 fotografijų.

Gegužės mėnesio būrelio susirinkimas bus drauge su Marijos garbei ir Motinos dienai paminėti rengiama akademija šv. Kazimie-

ro parapijos salėje. Tai bus sekm. gegužės 26 d. 16 valandą. Būrelio nariai patuos muzikinę, poezijos dalį, trumpą Marijos kulto Lietuvoje papročių apžvalgą.

KUN. A. SAULAITIS IŠVYKO

Sekančios savaitės pradžioje A. Saulaitis lankys „Musų Lietuvos“ skaitytuos ir kitus lietuvius Cūirtiboje ir jos apylinkėse. Nuveš jiems lietuviškų plokštelių, ir knygų. S. Paulin grįs geg. 10 d.

UŽSIMOKĖJO UŽ M. LIETUVĄ

Po 36 kr.: Romualdas Gaulia, Uršulė Gaulienė.

Po 50 kr.: Antanas Kairys ir Julija Jotekaitė Galvā.

Po 100 kr. Jonas Šepetauskas ir Adomas Mickevičius.

Visiems nuoširdus ačiū.

MIRĖ

Balandžio 26 d. a.a.

PRANAS MIKUCKIS

53 metų amžiaus. Gimė Kaune, Brazilijon atvyko 1947 metais. Gyveno ir darbavosi arkivyskupijos rūmuose. Buvo labai nuoširdus lietuvis, dalyvavo Aušros chore.

Liko žmona Ona, duktė Emantė Jūraitienė su žentu Rimgaudu ir sūnus Algirdas.

Balandžio 25 d. mirė a.a.

TOFILĖ FEGENDREHER

Lidijos Bajorinienės motina. Gimus Pajevonyje 1901 m. lapkričio 15 d., Brazilijon atvyko 1927 m. ir visą laiką gyveno S. Paulyje. Liko Duktė Lidija su žentu Jonu Bajorinu bei vaikais Vanda Liucija ir Gustavu Juozu. Palaidota S. Caetano kapuose.

Sekmos dienos mišios bus geg. 1 d. 19 val. S. Francisco bažnyčioje, S. Caetano, Vila Sta. Marija.

Balandžio 10 d. mirė a.a.

STASYS GRIGAS

63 metų amžiaus. Gyveno V. Bonilha. Kilęs nuo Rokiškio. Palaidotas Sto. Amaro Kapinėse.

FÁBRICA DE GUARDA-CHUVAS

GUARDA-CHUVAS DE TODOS OS TIPOS. PARA HOMENS, SENHORAS E CRIANÇAS. MINI-SOMBRINHAS, TIPO ITALIANO E ALEMÃO.

Vicente Vitor Banys Ltda.

Inscr. Estadual: 104.519.517

C. O. C. 60.382.909/001

R. Coelho Barradas, 104
V. Prudente

Fones: 274-0677 - (Res. 274-1886)
São Paulo

MŪSŲ LIETUVA

NOSSA LITUÂNIA

Caixa Postal 4421
01000 São Paulo, SP

Redator: Jonas Kidykas
Administrador: P. Daugintis

METINĖ PRENUMERATA: 36 kr. GARBĖS PRENUMERATA: 170 kr. Paskiro numerio kaina: 70 centavų. Užsąntos ir sveikinimai nuo 10 kr. pagal dabumą. Dėl kitų skelbimų tartis su administracija. Čekias rašyti „Pedro Daugintis“ vardu.

Stripsnius ir korespondencijas redakcija teiso, pervariko savo možiara. Nėra dėti restai grāzinami tik autoaiui prašant. Pavarde paiešyti stripsniai nebūtinai lūreikia redakcijos ir leidėjų monone. Už skelbimų kaitā ir tarinē redakcija neatsako. Laikraštis spausdinamas antradieni. Todē vietinēs žinios ir pranešimai 9 - 10 puslapiams redakcijai įteiktini nevēliau, kaip iki pirmadienio pietu.